Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)
2026, Cilt 12, Özel Sayı, Sayfa 357-376

Kamu Harcamalarının Eğitim Yoluyla Aile Refahına Etkisi: Karşılaştırmalı Bir Analiz

Sercan YAVAN
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
sercan.yavan@adu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-9873-5931

Gamze ÇİMEN
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
gcimen@cumhuriyet.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-5730-9274

Araştırma Makalesi		DOI: 10.31592/aeusbed.1784240
Geliş Tarihi: 15.09.2025	Revize Tarihi: 18.01.2026	Kabul Tarihi: 19.02.2026

Atıf Bilgisi
Yavan, S. ve Çimen, G. (2026). Kamu harcamalarının eğitim yoluyla aile refahına etkisi: Karşılaştırmalı bir analiz. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12*(Özel Sayı), 357-376.

ÖZ

Bu çalışma, kamu eğitim harcamalarının aile refahına etkilerini Nordik, Kıta Avrupası, Anglo-Sakson ve Türkiye örnekleri üzerinden karşılaştırmalı bir çerçevede incelemektedir. Bu etkilerin kuramsal temelini insan sermayesi, refah ekonomisi ve refah rejimleri oluşturmaktadır. Eğitim harcamalarının "yarı kamusal mal" niteliği ve pozitif dışsallıkları, yalnızca bireysel getirilere değil; gelir dağılımı, sosyal hareketlilik, toplumsal cinsiyet eşitliği ve demokratik katılım gibi aile refahının çok boyutlu unsurlarına da yansımaktadır. Bulgular, harcamanın düzeyinden ziyade bileşimi, hedeflemesi ve yönetişiminin belirleyici olduğunu göstermektedir. Nordik ülkelerinde bütüncül bakım-eğitim ekosistemi ve evrensel erişim, kısa vadede hane bütçesi baskılarını azaltırken uzun vadede sosyal mobiliteyi güçlendirir. Kıta Avrupası'nda güçlü kamusal finansman mesleki/ikili eğitim yoluyla geçiş risklerini düşürse de erken izlekleme fırsat eşitliğini sınırlayabilir. Anglo-Sakson yaklaşım yüksek bireysel getiriler sunsa da, ailelere yüklenen finansman riski ve öğrenci borçluluğu refahı kutuplaştırırken; Türkiye'de niceliksel genişleme kaydedilse de okul öncesi kapasite, bölgesel kalite farkları ve yükseköğretimde düşük kişi başı harcama, aileleri özel harcamalara yönlendirmektedir. Politika önerileri; erken çocuklukta evrenselleşme, okul kalitesinde yakınsama, geçiş mekanizmalarının güçlendirilmesi ve yüksek öğretimde destek mimarisinin yeniden tasarlanmasına odaklanır. Sonuç olarak eğitim harcamalarının, mali sürdürülebilirlikle uyumlu biçimde tasarlandığında aile refahını kalıcı ve kapsayıcı biçimde artıran stratejik bir yatırım olduğu ifade edilebilir.
Anahtar Kelimeler: Aile refahı, kamu harcamaları, eğitim politikaları.

The Impact of Public Expenditures on Family Welfare Through Education: A Comparative Analysis

ABSTRACT

This study examines the effects of public education expenditures on family welfare within a comparative framework across Nordic, Continental European, Anglo-Saxon, and Turkish contexts. The analysis builds on human capital theory, welfare economics, and welfare regime approaches. Education spending, as a quasi-public good with positive externalities, influences not only individual returns but also broader dimensions of family welfare, including income distribution, social mobility, gender equality, and democratic participation. Findings highlight that the decisive factors are not expenditure levels alone but their composition, targeting, and governance. In Nordic countries, integrated care-education systems and universal access reduce household pressures and enhance long-term mobility. Continental Europe relies on strong public financing and dual/vocational education to ease transitions, though early tracking can limit equality of opportunity. The Anglo-Saxon model yields high private returns but exposes families to risks through indebtedness and cost-sharing. In Türkiye, despite quantitative expansion, constraints in preschool capacity, regional inequalities, and low per-capita higher education spending increase reliance on private resources. Policy recommendations stress universal early childhood access, convergence in school quality, effective transition mechanisms, and redesigned higher education support. Properly structured, education expenditures represent a fiscally sustainable investment that promotes inclusive and lasting family welfare.
Keywords: Family welfare, public expenditures, education policies.

Giriş

Eğitim, ekonomik katkılarının ötesinde aile refahının kurumsal güçlenmesinde temel bir araçtır. Literatür, eğitimi insan sermayesi yatırımı ve sosyal eşitlik açısından stratejik görmektedir (Becker,

1993). Ailenin çocuk yetiştirme ve dayanışma işlevleri kamu destekli eğitim politikalarıyla bağlantılı olduğundan, harcamalar aile refahına toplumsal katkılarıyla değerlendirilmelidir (Mitra, 2011, s. 4). Hane katkıları ile kamu yatırımlarının tamamlayıcılığı etkinliği artırır (Yu ve Zhao, 2021). Kamu eğitim harcamaları ekonomik çıktının yanı sıra toplumsal bütünleşme ve yaşam kalitesini destekler; kalıcı etki için niceliksel artışlar erişim, kapsayıcılık ve kaliteyle birlikte ele alınmalıdır.

Eğitim, klasik kamu malı tanımına tam olarak uymamakla birlikte yarı kamusal mal niteliği taşımakta (Boissière, 2004, s. 3) ve pozitif dışsallıklar üretmektedir (McMahon, 2004, s. 68). Eğitim yatırımları; nesiller arası fırsat eşitliğini artırma, yoksulluk döngüsünü kırma, gelir eşitsizliklerini azaltma ve sosyal hareketliliği güçlendirme potansiyeline sahiptir (World Bank, 2018, s. 41). Özellikle erken çocukluk ve temel eğitim harcamaları ailelerin uzun vadeli gelir ve refah beklentilerini dönüştürmektedir (Heckman ve Masterov, 2007). Refah rejimleri bağlamında ise farklı modeller ortaya çıkmaktadır. Nordik ülkelerinde yüksek kamu payı ve ücretsiz eğitim sistemi ailelerin mali yükünü azaltarak kadınların iş gücüne katılımını desteklemekte ve refahı sosyal devlet çerçevesinde güvence altına almaktadır (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organization for Economic Cooperation and Development [OECD]), 2024a; OECD, 2024b; Zhang, 2025). Anglo-Sakson ülkelerinde piyasa odaklı yapı aileler için daha yüksek maliyetler doğurmakta ve bu durum hane halkı borçluluğu ile kuşaklar arası eşitsizlikleri artırabilmektedir (Kobayashi, 2019, s. 30). Kıta Avrupası ise kamunun güçlü rolünü korurken özel harcamaların da belirli bir ağırlığa sahip olduğu karma bir model sergilemektedir (Kwiek, 2017). Türkiye'de kamu harcamaları artmakla birlikte hane halkı eğitim giderlerinin görece yüksek seyretmesi, bölgesel farklılıklar ve fırsat eşitliği sorunlarının devam ettiğini göstermektedir (Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, 2023).

Bu bağlamda çalışmanın amacı, kamu harcamalarının eğitim yoluyla aile refahına etkilerini karşılaştırmalı bir perspektiften incelemektir. Çalışma şu sorulara odaklanmaktadır: (1) Eğitim harcamalarının ailelerin ekonomik ve sosyal refahına etkileri nelerdir? (2) Farklı ülke gruplarında kamu-özel harcama dengesi aile refahını nasıl şekillendirmektedir? (3) Türkiye, Nordik, Kıta Avrupası ve Anglo-Sakson ülkeleri karşısında hangi yapısal avantaj ve sınırlılıklara sahiptir? Analiz, aile refahını dört boyut üzerinden ele almaktadır: Eğitim kaynaklı doğrudan mali yükler, kadınların iş gücüne katılımı ve hane gelirinin çeşitlenmesi, çocukların sosyal hareketlilik potansiyeli ve uzun vadeli ekonomik güvenlik beklentileri. Böylece çalışma, kamu eğitim harcamalarının aile refahı üzerindeki etkilerini hem teorik hem politika düzeyinde bütüncül bir çerçevede değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Çalışma, kamu harcamalarının sosyal devlet içindeki yerini ve eğitimin aile refahına etkilerini sosyal devlet kuramı çerçevesinde ele almaktadır. Kuram, eğitimi insan sermayesini geliştiren ve fırsat eşitliğini güçlendiren merkezi bir araç olarak görür; bu doğrultuda eğitim harcamalarının aile refahı üzerindeki çok boyutlu etkileri kuramsal olarak temellendirilmiştir. Karşılaştırmalı analiz kapsamında Nordik (Danimarka, Finlandiya, Norveç, İsveç), Kıta Avrupası (Almanya, Fransa, Hollanda) ve Anglo-Sakson (Amerika Birleşik Devletleti (ABD), Birleşik Krallık) refah rejimleri incelenmiştir. Araştırma betimsel ve karşılaştırmalı analiz yöntemine dayanmaktadır. OECD, Eurostat ve Dünya Bankası verileri ile literatürdeki kuramsal çerçeve birlikte değerlendirilmiş; çalışma doküman incelemesine dayalı olarak yürütülmüştür. Katılımcı verisi kullanılmadığından etik kurul onayı gerekmemektedir ve araştırma yayın etiğine uygun şekilde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırma betimsel ve karşılaştırmalı bir modele dayanarak kamu, özellikle eğitim harcamalarının aile refahına etkisini incelemektedir. Kuramsal çerçeve refah ekonomisi, insan sermayesi teorisi ve sosyal devlet kuramına dayanmaktadır. Eğitim harcamalarının ekonomik, sosyal ve kültürel katkılarını vurgulayan literatür (Schultz, 1961; Bourdieu, 1986; Musgrave, 1959) temel alınmış; çalışma kavramsal ve karşılaştırmalı analiz sunmuştur.

Çalışma Grubu

Çalışmanın evrenini Nordik, Kıta Avrupası, Anglo-Sakson refah rejimleri ve Türkiye oluşturmaktadır. Araştırmada aile refahı ve eğitim harcamalarına ilişkin karşılaştırmalı bir çerçeve sunulmuş; ülkelerin kamu harcaması verileri ve politika belgeleri incelenmiştir. Çalışma grubu bireysel katılımcılardan değil, OECD, Eurostat, Dünya Bankası ve ulusal istatistik kurumlarından elde edilen ikincil verilerden oluşmaktadır. Bu doğrultuda makro düzeyde ülke verileri ile mikro düzeyde aile refahı göstergeleri birlikte analiz edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler, OECD, Eurostat, Dünya Bankası, ulusal istatistik kurumları ve ilgili akademik yayınlardan elde edilen ikincil kaynaklara dayanmaktadır. Eğitim harcamaları, aile refahı göstergeleri ve sosyal politika raporları temel veri setini oluşturmuştur. Ayrıca kavramsal çerçeve ve ampirik bulgular (Esping-Andersen, 1990; Mitra, 2011; OECD raporları) analiz sürecine dâhil edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler, uluslararası istatistikler ve ikincil kaynakların doküman analizine dayanmaktadır. Eğitim harcaması düzeyleri, kamu-özel dengeleri ve aile refahı göstergeleri karşılaştırılmış; bulgular betimsel ve karşılaştırmalı analizle değerlendirilmiştir. İnsan sermayesi teorisi, sosyal sermaye kuramı ve refah devleti rejimleri analitik çerçeveyi oluşturmuştur.

Araştırma Etiği

Araştırma ikincil veri ve kamuya açık istatistiklere dayandığından katılımcı verisi içermemekte ve etik kurul onayı gerektiren bir süreç barındırmamaktadır. Kaynaklar uygun biçimde gösterilmiş, araştırma ve yayın etiğine uyulmuş; kişisel veri toplanmamış ve telif hakkı ihlali yapılmamıştır. Bu nedenle çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Refah Devletinde Kamu Harcamalarının Rolü: Eğitim ve Aile Boyutu

Aile bireylerin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişiminde temel kurumdur; eğitim ise bireysel ve toplumsal refahın belirleyicisidir. İnsan sermayesi teorisi eğitimi üretkenlik ve geliri artıran yatırım olarak tanımlar (Schultz, 1961); bu nedenle ailelerin eğitim yatırımları hane refahını kalıcı biçimde yükseltir. Eğitim-aile refahı ilişkisi ekonomik getirilerin ötesinde toplumsal statü, sosyal sermaye ve yaşam memnuniyetini kapsar (Bourdieu, 1986, s. 242). Coleman (1988), aile içi ilişkiler ve güvenin eğitim başarısındaki rolünü vurgular (Dika ve Singh, 2002). Kamusal yatırımlar sosyal ve kültürel birikimi artırarak toplumsal bütünleşmeyi güçlendirir (Gradstein ve Justman, 2000, s. 879) ve fırsat eşitliği yoluyla sosyal mobiliteyi destekler (Blanden, 2022, s. 1). Refah ekonomisi eğitimi pozitif dışsallıklar üreten yarı kamusal mal olarak değerlendirir (Musgrave, 1959); eğitime erişim gelir, sağlık, suç ve toplumsal uyum üzerinden nesiller arası refahı dönüştürür. Bu nedenle kamu harcamaları eğitim aracılığıyla aile refahını toplumsal hedefe dönüştüren bir katalizördür.

Eğitim harcamaları kamu maliyesinin en kritik alanlarından biridir. 2022'de Nordik ülkelerde eğitime ayrılan pay %6 ve üzerindedir (İsveç %6,9; Finlandiya %6,0; Danimarka %5,9); Kıta Avrupası'nda yaklaşık %5 olup Belçika %6,2'dir. Birleşik Krallık ve ABD'de 2019 verileri yaklaşık %6'dır. OECD ortalaması 2018'de %4,9'dan 2021'de %5,22'ye yükselmiştir (Eurostat, 2022; National Center for Education Statistics, 2022; OECD, 2021a). OECD ülkeleri Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı (Early Childhood Education and Care [ECEC]'e ECEC'e ortalama %0,8'den fazla pay ayırmakta; Fransa ve İskandinav ülkelerinde oran %1'in üzerindeyken (İsveç %1,6; İzlanda %1,7), Kolombiya, Kosta Rika, İrlanda, Portekiz, Türkiye ve ABD'de %0,5'in altındadır (OECD, 2019, s. 1). Nordik ülkelerde yaygın kamusal erken çocukluk hizmetleri kadın istihdamını ve eşit başlangıcı desteklerken (Ploug, 2012, s. 520), Türkiye'de sınırlı harcamalar düşük gelirli aileleri dezavantajlı kılmaktadır (OECD, 2019, s. 1). İlk ve ortaöğretimde kamu kaynakları görece yüksek olsa da bölgesel

ve kalite eşitsizlikleri sürmektedir (Ataç, 2019, s. 659; World Bank, 2005, s. 69). Yükseköğretimde öğrenci başına kamu harcaması OECD ortalamasının altında olup (OECD, 2023, s. 5), kurs, özel ders, barınma ve ulaşım giderleri hane bütçesine yük getirmektedir.

Kamu maliyesi literatüründe eğitim, dışsallıkları nedeniyle devlet müdahalesini gerektiren ve yüksek verimlilik sağlayan bir sosyal harcama kalemidir (Musgrave, 1959). Kısa vadede kamusal finansman aile bütçesi üzerindeki yükü azaltarak yaşam kalitesini artırır; özel eğitim harcamalarının düşmesi diğer temel ihtiyaçlara kaynak ayrılmasını sağlar. Uzun vadede gelir potansiyelini yükselterek kuşaklar arası refah artışı yaratır (Yu, 2021, ss. 4-5) ve hem makro büyümeyi hem mikro düzeyde aile refahını destekler (Rubio-Ortiz, Patiño ve Gómez-García, 2025). Eğitim, toplumsal ve fırsat eşitliğini güçlendirip yoksulluk döngüsünü kırar (Mitra, 2011, s. 3; Spada, 2024); kadınların işgücüne katılımını artırarak gelir çeşitliliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği sağlar (Heath ve Jayachandran, 2016, s. 16) ve nesiller arası adaleti pekiştirir (Kotera, 2017; Tang, 2021).

Eğitim Harcamaları Bağlamında Refah Devleti ve Aile Refahı

Refah devleti literatürü eğitim harcamalarının aile refahındaki rolünü farklı kurumsal düzenekler üzerinden analiz etmektedir. Esping-Andersen'in (1990) sosyal demokrat, muhafazakâr-korporatist ve liberal refah rejimleri tipolojisi bu etkileri açıklamak için temel çerçeveyi sunmaktadır. Bu çalışmada aile refahı; eğitim kaynaklı mali yüklerin ötesinde ekonomik güvenlik, sosyal hareketlilik, toplumsal cinsiyet eşitliği ve uzun vadeli refah beklentileri bağlamında ele alınmaktadır.

Sosyal demokrat rejimlerde (Nordik ülkeleri) eğitim kamu tarafından finanse edilip ücretsiz sunulmakta (Arnesen ve Lundahl, 2006, s. 291); bu yapı aile yükünü azaltarak kadın istihdamını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklemekte (OECD, 2018) ve evrensel erişimle bütünleşmeyi güçlendirmektedir (Khan, 2016, s. 23). Muhafazakâr-korporatist rejimlerde (Almanya, Fransa) devlet güçlü olsa da aile refahın merkezindedir (Esping-Andersen, 1990); aileler eğitimde aktif rol üstlenir (Fagnani, 2007, s. 41). Liberal rejimlerde (ABD, Birleşik Krallık) eğitim piyasa mekanizmalarına bırakılmış (Isakjee, 2017, s. 5; Schlicht-Schmälzle, 2012, s. 10); düşük kamu harcamaları özel harcamaları artırarak eşitsizlik yaratabilmektedir (Huber, Gunderson ve Stephens, 2020, s. 184). Kamu eğitim harcamaları suç oranı, halk sağlığı ve demokratik katılımı da etkilemekte (Morrissey, Engel ve Jackson, 2025, s. 494); kaygıyı azaltıp yaşam tatminini artırmaktadır (Mitra, 2011, s. 5). Kamusal finansman düşük gelirli hanelerde eşitsizlikleri azaltır (Jackson ve Schneider, 2022, s. 2) ve kuşaklar arası refah artışına katkı sağlar (Devereux, 2019). Güvenli erişim sosyal mobiliteyi destekler (Brown ve Hunter, 2004, s. 843; Grawe, 2008) ve demokratik katılımı artırır (Dee, 2004, s. 1699). Sonuç olarak kamu eğitim harcamaları aile refahını çok boyutlu etkilemektedir; çalışma insan sermayesi teorisi, refah ekonomisi ve sosyal devlet kuramını bütüncül biçimde birleştirmektedir.

Bulgular

Kamu harcamalarının eğitim yoluyla aile refahına etkilerini değerlendirmek, farklı refah devleti modellerinin kuramsal yaklaşımlarının karşılaştırmalı analizini gerektirmektedir. Nordik, Kıta Avrupası ve Anglo-Sakson modelleri sosyal devletin farklı kurumsal biçimlerini yansıtırken; Türkiye, özgün yapısal özellikleri ve politika tercihleriyle analize dâhil edilmiştir. Eğitim harcamalarının kamu-özel dağılımı ile aile refahı arasındaki ilişki Tablo 1'de bütüncül biçimde özetlenmiş, ilkokul ve ortaokul düzeyinde kamu ve özel kaynak dağılımı ise Tablo 2'de sayısal olarak sunulmuştur. Böylece eğitim harcamalarının aile refahına etkisi farklı tarihsel, kültürel ve kurumsal bağlamlarda değerlendirilerek literatürdeki kuramsal tartışmalar karşılaştırmalı biçimde görünür kılınmaktadır.

Tablo 1
Refah Rejimlerine Göre Kamu-Özel Eğitim Harcama Dengesi ve Aile Refahı Sonuçları

Refah Rejimi	Kamu Payı	Özel Sektör Payı	Aile Üzerindeki Baskı	Refah Sonucu
Nordik	Çok yüksek	Çok düşük	Düşük	Eşitlikçi, kapsayıcı
Kıta Avrupası	Yüksek	Orta	Orta	Kurumsal dayanışmalı
Anglo-Sakson	Orta-Düşük	Yüksek	Yüksek	Kutuplaştırıcı
Türkiye	Orta	Görece yüksek	Orta-Yüksek	Dengesiz

Tablo 1, refah devleti modellerinde eğitim harcamalarının kamu-özel dengesi ile aile refahı ilişkisini özetlemekte; Nordik, Kıta Avrupası, Anglo-Sakson ülkeleri ve Türkiye'yi karşılaştırmaktadır. Veriler *Education at a Glance 2025*'teki öğrenci başına harcama göstergelerine dayanmaktadır (OECD, 2025b, s. 314) ve Satın Alma Gücü Paritesi'ne (Purchasing Power Parity [PPP]) göre ABD doları cinsindendir. Kamu-özel denge, ilkokul ve ortaokul toplam harcama payları üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 2
Eğitim Harcamalarının Kamu ve Özel Kaynaklara Göre Dağılımı (%) (İlkokul ve Ortaokul Düzeyi, 2022)

Ülke Grubu	Ülke	Kamu Payı (%)	Özel Payı (%)
Nordik Ülkeler	Danimarka	%93.4	%6.6
	Finlandiya	%90.2	%9.8
	Norveç	%95.6	%4.4
	İsveç	%92.8	%7.2
Kıta Avrupası Ülkeleri	Almanya	%88.5	%11.5
	Fransa	%93.5	%6.5
	Hollanda	%89.3	%10.7
Anglo-Sakson Ülkeler	Amerika Birleşik Devletleri	%72.7	%27.3
	Birleşik Krallık	%79.6	%20.4
Türkiye	Türkiye	%92.0	%8.0

Tablo 2, refah rejimlerinde eğitim harcamalarının kamu-özel yapısının farklılaştığını göstermektedir. Nordik ülkelerde yüksek kamu payı aile yükünü azaltırken, Anglo-Sakson ülkelerde artan özel pay baskıyı artırmaktadır. Türkiye ise yüksek kamu payına rağmen harcama bileşimi ve kalite farkları nedeniyle dolaylı özel harcamaların arttığı özgün bir yapı sergilemektedir.

Nordik Ülkeleri Modeli

Nordik refah devletleri eğitimi evrensel bir hak olarak tanımlamakta ve finansmanını büyük ölçüde genel vergilerle sağlamaktadır (U.S. Commercial Service, 2023). Bu yaklaşım hane halkı ödemelerini azaltarak aile refahını güçlendirmekte; makro düzeyde ise eğitime ayrılan kamu kaynaklarının Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) içindeki yüksek ve istikrarlı payında görülmektedir (bkz. Tablo 3). Nitekim Tablo 3, Danimarka, Finlandiya, Norveç ve İsveç'te 2017-2021 döneminde bu oranın %6,3-8,3 aralığında seyrettiğini göstermektedir.

Tablo 3
Nordik Ülkelerde Eğitim Harcamalarının GSYİH İçindeki Payı (%) (2017-2021)

Ülke	2017	2018	2019	2020	2021
Danimarka	%7.37	%7.32	%7.27	%7.38	%6.95
Finlandiya	%6.41	%6.32	%6.45	%6.68	%6.59
Norveç	%7.84	%7.59	%7.86	%8.37	%6.96
İsveç	%7.64	%7.70	%7.66	%7.95	%7.60

Kamusal ECEC yaygınlığı aile maliyetlerini düşürür ve çocukların gelişiminde fırsat eşitliğini artırır (Nordic Council of Ministers, 2024a). Norveç, İsveç ve Finlandiya'da tavan ücret ve kısmi ücretsiz uygulamalar erişimi evrenselleştirmiştir (Nordic Council of Ministers, 2024b, s. 29). Uygun fiyatlı kreşler annelerin yaşam boyu istihdam ve gelirini artırmaktadır (Sander, 2024, ss. 40-41).

Ebeveyn izinleri bakım hizmetleriyle bütünleşik olup eşit kotalar cinsiyet eşitliğini destekler (Lind, 2021, s. 937; Duvander, Arnalds ve Lammi-Taskula, 2025, s. 7). Bu yapı "çift kazanan-çift bakım veren" modeliyle ailelerin sosyoekonomik güvenliğini güçlendirir (Center for European Studies, 2001). Zorunlu eğitimde kaynak tahsisi eşitleyici transferler ve ulusal kalite standartlarına dayanmaktadır (Frønes, 2021, s. 1). Bunun niceliksel göstergesi, ilköğretimde öğrenci başına kamu harcamalarının kişi başı GSYİH'ye oranıdır (bkz. Tablo 4). Nitekim Danimarka ve İsveç'te bu oran yaklaşık %21-25 düzeyindedir (Tablo 4) ve sosyoekonomik farklılıkları azaltmayı amaçlayan güçlü bir kamusal telafi mekanizmasına işaret etmektedir.

Tablo 4
Nordik Ülkelerde İlköğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Danimarka	%25.38	%25.05	-	-
Finlandiya	%20.72	%21.14	%22.00	%21.51
Norveç	%19.94	%19.93	%21.50	%21.70
İsveç	%22.23	%21.88	%21.34	%21.74

Öğretmen niteliğine yatırımlar ve kapsayıcı pedagojik uygulamalar, düşük sosyoekonomik arka planlı öğrencilerin dezavantajlarını azaltmayı hedeflemektedir (Fiddiman ve Partelow, 2021, s. 3). Bu yaklaşım sayesinde başarı üzerindeki köken etkisi zayıflamakta ve sosyal hareketlilik güçlenmektedir. Bu eşitlikçi yapı ortaöğretimde de sürmekte (bkz. Tablo 5); Danimarka ve Norveç'te öğrenci başına kamu harcamalarının kişi başı GSYİH'nin %25'ini aşması, akademik ve mesleki yönlendirmenin maliyetinin büyük ölçüde kamusallaştırıldığını göstermektedir (Tablo 5).

Tablo 5
Nordik Ülkelerde Ortaöğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Danimarka	%27.92	%31.14	-	-
Finlandiya	%26.13	%26.07	%25.80	%24.75
Norveç	%24.49	%24.29	%26.35	%26.79
İsveç	%24.79	%24.47	%23.59	%23.76

Nordik ülkelerde yükseköğretimde harçsız/düşük harçlı yapı ile burs ve yaşam desteği ailelerin borç yükünü azaltmaktadır. Uluslararası öğrencilere getirilen harçlara rağmen yerli öğrenciler için kamusal destek sürmektedir (Shih, 2017, s. 170). Nitekim İsveç ve Danimarka'da öğrenci başına kamu harcamaları kişi başı GSYİH'nin %40'ını aşmakta (bkz. Tablo 6) ve yükseköğretimin toplumsal beşerî sermaye yatırımı olarak konumlandığını göstermektedir.

Tablo 6
Nordik Ülkelerde Yükseköğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Danimarka	%42.56	%43.13	-	-
Finlandiya	%35.48	%35.80	%34.49	%33.93
Norveç	%40.54	%42.40	%37.31	%39.82
İsveç	%43.45	%43.83	%43.12	%43.25

Nordik modelin aile refahına katkısı üç kanalda toplanmaktadır: (i) eğitim maliyetlerinin kamusallaştırılması, (ii) kapsayıcı eğitimle beşerî sermaye getirilerinin yaygınlaştırılması ve (iii) kadın istihdamını destekleyen bakım politikalarıyla hane gelirinin çeşitlendirilmesidir. Bu kanallar birlikte işlediğinde, hem gelir riskleri azalmakta hem de fırsat eşitliği güçlenmektedir. Sonuç olarak bu yapı, aile refahını bütüncül, eşitlikçi ve sürdürülebilir biçimde güçlendirmektedir.

Kıta Avrupası Modeli

Almanya, Fransa ve Hollanda'da eğitim güçlü bir kamusal finansman temeline dayanmaktadır (Winter-Ebmer ve Wirz, 2002, s. 3). Eğitim ağırlıklı olarak devletçe finanse edilse de aileler sosyal dayanışmanın tamamlayıcı aktörleri olarak refahın hem faydalanıcısı hem sürdürücüsüdür (Abio, 2021, s. 2). Kamusal düzey, eğitime ayrılan harcamaların GSYİH içindeki payıyla izlenmekte (bkz. Tablo 7); 2017-2021'de bu oran %4,8-5,7 aralığındadır (Tablo 7). Nordik ülkelere göre daha düşük olsa da eğitim Kıta Avrupası rejimlerinde güçlü bir kamusal politika alanıdır.

Tablo 7
Kıta Avrupası Ülkelerde Eğitim Harcamalarının GSYİH İçindeki Payı (%) (2017-2021)

Ülke	2017	2018	2019	2020	2021
Almanya	%4.78	%4.88	%5.03	%5.52	%5.37
Fransa	%5.46	%5.43	%5.37	%5.66	%5.42
Hollanda	%5.08	%5.26	%5.05	%5.29	%5.37

ECEC'de kamusal arz artmasına karşın yerel bütçe ve aile katkıları heterojen sonuçlar doğurmaktadır. Almanya'da kreşler yaygınlaşmış; doğuda kamu arzı baskın, batıda sınırlıdır ve 2014-2018'de merkezlerin %3'ü kâr amaçlıdır (Hamburg %19) (Schober, 2020, s. 487). Fransa'da okul öncesi üç yaştan itibaren ücretsizdir (Petreault, 2023). Hollanda'da piyasa rolü artsa da devlet talebi sübvanse etmekte, düşük gelirlilere yüksek destek ve sıkı kalite denetimi uygulamaktadır (Noailly ve Visser, 2009). İzlek sistemi sosyoekonomik köken-başarı bağını güçlendirebilmektedir (Schindler vd., 2023, s. 4). Bu yapı, Almanya ve Fransa'da ilköğretimde öğrenci başına kamu harcamalarının kişi başı GSYİH'nin %17-18'i düzeyinde seyretmesiyle birlikte değerlendirilmelidir (bkz. Tablo 8).

Tablo 8
Kıta Avrupası Ülkelerde İlköğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Almanya	%17.55	%17.67	%17.51	%17.44
Fransa	%17.71	%17.69	%17.54	%17.36
Hollanda	-	-	%16.85	%16.67

Almanya'da 10-11 yaşındaki izlekleme sosyal köken etkisini pekiştirerek aile refahında farklı sonuçlar doğurmaktadır (Mühlenweg, 2008, s. 352). Hollanda'da ortaöğretim başındaki izlekleme (van de Werfhorst ve Mijs, 2010, s. 410) düşük gelirli çocukların sosyal hareketliliğini sınırlayabilmektedir (Horn, 2009, s. 346). Bu durum, ortaöğretimde öğrenci başına kamu harcamalarının dağılımıyla birlikte değerlendirilmelidir (bkz. Tablo 9).

Tablo 9
Kıta Avrupası Ülkelerde Ortaöğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Almanya	%23.19	%23.19	%23.00	%22.96
Fransa	%26.72	%26.78	%26.46	%26.28
Hollanda	-	-	%22.74	%23.12

Tablo 9, Fransa'da ortaöğretimde öğrenci başına kamu harcamalarının kişi başı GSYİH'nin yaklaşık %26'sına ulaştığını, Almanya ve Hollanda'da ise daha düşük kaldığını göstermektedir; bu durum izleklemenin eşitlikçi etkisini zayıflatabilmektedir. Bu nedenle model kaynak eşitliğinde güçlü, fırsat eşitliğinde sınırlıdır. Yükseköğretimde kamu payı yüksek ve harçlar düşük/semboliktir (World Bank, 2025); bu durum kişi başı GSYİH içindeki payla izlenmektedir (bkz. Tablo 10).

Tablo 10
Kıta Avrupası Ülkelerde Yükseköğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Almanya	%37.26	%36.11	%33.96	%33.58
Fransa	%33.75	%33.44	%32.97	%31.62
Hollanda	-	-	%33.04	%35.78

Tablo 10, Almanya ve Fransa'da yükseköğretimde öğrenci başına kamu harcamalarının kişi başı GSYİH'nin %32-37'si, Hollanda'da 2016 itibarıyla %35'in üzeri olduğunu göstermektedir. Ancak barınma maliyetleri ve program seçiciliği eşitleyici etkiyi sınırlayabilmektedir (Johnstone, 2004, s. 403). Aile ödenekleri ve vergi indirimleri yükü hafifletmekte (Letablier, Luci, Math ve Thévenon, 2009, s. 17); mesleki ve ikili sistemler istihdam geçişini desteklemektedir (Bol ve Van de Werfhorst, 2013, s. 290). Buna karşın erken izlekleme, bölgesel farklar ve göçmen entegrasyonu sorunları sosyal mobiliteyi sınırlamakta (Nygård, 2017, ss. 1-2); model güçlü finansmana rağmen sosyal köken etkisini tam aşamamakta ve Nordik modele göre fırsat eşitliğinde daha sınırlı kalmaktadır.

Anglo-Sakson Ülkeleri Modeli

Anglo-Sakson model (ABD, Birleşik Krallık) eğitim finansmanında piyasa mekanizmalarını öne çıkarmakta; kamu harcamalarının GSYİH içindeki payı Nordik ülkelere göre daha düşük kalırken (Eurostat, 2022; National Center for Education Statistics, 2022), hane katkıları yüksektir (Rodríguez-Pose ve Tselios, 2011, s. 5). Bu görünüm, kamusal sorumluluk ile özel katkı arasındaki dengenin piyasa lehine kurulduğunu göstermektedir. Kamu harcamalarının GSYİH içindeki payı üzerinden yapılan ölçümler karşılaştırmalı analizlere imkân tanımaktadır (bkz. Tablo 11).

Tablo 11
Anglo-Sakson Ülkelerde Eğitim Harcamalarının GSYİH İçindeki Payı (%) (2017-2021)

Ülke	2017	2018	2019	2020	2021
Amerika Birleşik Devletleri	%5.09	%4.90	%4.96	%5.40	%5.42
Birleşik Krallık	%5.45	%5.20	%5.26	%5.44	%5.91

Tablo 11, ABD ve Birleşik Krallık'ta 2017-2021 döneminde eğitim harcamalarının GSYİH içindeki payının %5-6 bandında olduğunu göstermektedir. Bu düzey, Nordik modele göre daha düşük kamusal finansmana ve ailelerin ağırlıklı rolüne işaret etmekte; özellikle okul öncesi ve yükseköğretimde aile bütçeleri üzerinde baskı yaratmaktadır (Williams, 2022). Erken çocuklukta destekler çoğunlukla hedefli ve gelir-duyarlı olup evrensel hizmet yetersizliği maliyetleri artırmakta ve düşük gelirli çocukları dezavantajlı başlatmaktadır (Waldfogel, 2015, ss. 5-6). Bu yapı, ilköğretimde öğrenci başına kamu harcamalarının kişi başı GSYİH'ye oranıyla izlenebilmektedir (bkz. Tablo 12).

Tablo 12
Anglo-Sakson Ülkelerde İlköğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Amerika Birleşik Devletleri	%19.72	%19.79	%19.76	%19.86
Birleşik Krallık	%23.15	%23.58	%24.98	%24.17

Tablo 12, Birleşik Krallık'ta ilköğretimde öğrenci başına kamu harcamalarının kişi başı GSYİH'nin %23-25'i, ABD'de ise yaklaşık %20'si düzeyinde olduğunu göstermektedir. Zorunlu eğitimde kalite büyük ölçüde yerel vergi tabanına bağlıdır: ABD'de emlak vergisine dayalı finansman varlıklı bölgelerde yüksek kalite sağlarken düşük gelirli mahallelerde kaynak yetersizliği yaratmaktadır (Kenyon, 2007, ss. 6-7). Birleşik Krallık'ta akademi ve 'free school' uygulamaları rekabeti artırsa da dezavantajlı bölgelerde kalite farklarını gidermede yetersiz kalmıştır (Higham et al., s. 5). Bu yapı, Anglo-Sakson modelinde eğitim kalitesinin mahalle temelli farklılaştığını göstermekte; Tablo 13'e göre ortaöğretimde öğrenci başına harcamalar her iki ülkede de kişi başı GSYİH'nin yaklaşık %21-23'ü düzeyindedir.

Tablo 13
Anglo-Sakson Ülkelerde Ortaöğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Amerika Birleşik Devletleri	%22.59	%22.36	%21.68	%22.13
Birleşik Krallık	%22.60	%22.88	%23.06	%21.19

ABD'de yükseköğretimde aileler üzerindeki mali baskı belirgindir. Haziran 2024 itibarıyla toplam öğrenci kredisi borcu 1,6 trilyon dolara ulaşmış, bu tutar on yıl öncesine göre %42 artmıştır. Artış, üniversiteye katılım oranlarındaki yükseliş ve maliyetlerdeki sürekli artışla ilişkilidir; borç yükü bireylerin ve ailelerin tüketim, tasarruf ve yatırım kararlarını uzun vadede etkilemektedir (Pew Research Center, 2024). Birleşik Krallık'ta ise 2012 sonrası harç uygulamaları ve gelirle uyumlu geri ödeme sistemi borçluluk üzerinden aile refahını şekillendirmektedir (Chowdry, 2012, s. 213). Tablo 14'e göre yükseköğretimde öğrenci başına kamu harcamaları ABD'de kişi başı GSYİH'nin yaklaşık %20'si, Birleşik Krallık'ta ise %35-40'ı düzeyindedir.

Tablo 14
Anglo-Sakson Ülkelerde Yükseköğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Amerika Birleşik Devletleri	%20.41	%21.17	%21.52	%19.43
Birleşik Krallık	%40.21	%41.20	%35.35	%37.99

Anglo-Sakson modeli yüksek bireysel getiriler sunar: Seçici kurumlarda (Oxbridge) kazançlar yüksektir (de Vries, 2014); özellikle Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik (Science, Technology, Engineering and Mathematics [STEM]) ve iş gücü bağlantılı programlar aile refahına güçlü katkı sağlar (Institute for Fiscal Studies, 2018). Ancak getiriler eşitsizdir; yüksek gelirli ailelerin çocukları erişimde avantajlıyken düşük gelirli aileler finansal risk ve fırsat kısıtlarıyla karşılaşır (Institute for Fiscal Studies, 2021, s. 2). Rekabet ve performans temelli yapı, sınırlı kamusal kapasite nedeniyle mali baskıyı artırarak uzun vadeli eğitim ve istihdam olanaklarını daraltır ve yüksek getiriler ile yaygın finansman riskleri arasında kutuplaşmış bir aile refahı üretir.

Türkiye Modeli

Türkiye'nin eğitim-finansman yapısı, son yirmi yılda erişimin hızla genişlediği; ancak bölgesel, sosyoekonomik ve nitelik eşitsizliklerinin sürdüğü karma bir modele işaret etmektedir (Yıldız ve Gültekin Karakaş, 2019). Kamu eğitim harcamalarının GSYİH içindeki payı 2000'de %2,59, 2003'te %2,96 iken (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO]), 2025), 2022'de %3,9'a yükselmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2023). Artışa rağmen harcamanın bileşimi ve hedeflemesi aile refahı açısından belirleyicidir: Kaynakların büyük kısmı personel giderlerine ayrılmakta, altyapı, pedagojik yenilik ve okul temelli desteklere ayrılan pay sınırlı kalmaktadır (OECD, 2021b). Bu durum özellikle kırsal ve dezavantajlı bölgelerde kalite farklarını artırarak aileleri özel harcamalara yöneltmektedir. Nitekim Tablo 15'e göre 2017-2021 döneminde eğitim harcamalarının GSYİH içindeki payı %3,5-4,5 aralığında seyretmiştir.

Tablo 15
Türkiye'de Eğitim Harcamalarının GSYİH İçindeki Payı (%) (2017-2021)

Ülke	2017	2018	2019	2020	2021
Türkiye	%4.32	%4.30	%4.45	%4.03	%3.54

Bu oranlar Türkiye'nin OECD ortalamasına yakınsadığını gösterse de belirleyici olan harcamanın bileşimi ve etkinliğidir. Türkiye'de cari eğitim harcamalarının en büyük kısmı personel maaşlarına ayrılmaktadır: 2018'de toplam cari harcamaların %72'si maaşlara gitmiş; bu oran yükseköğretimde %69, diğer kademelerde %73 olmuştur (OECD, 2021b). Bu yapı, altyapı, pedagojik

yenilik ve kalite artırıcı yatırımların sınırlı kaldığını göstermektedir. Okul öncesi eğitimde katılım artmakla birlikte yetersizdir. 3-5 yaş grubunda katılım oranı 2013-2023 döneminde %28'den %54'e yükselmiş; ancak OECD ortalaması olan %85'in oldukça altında kalmıştır. Özellikle 3 yaşta oran %15 iken OECD ortalaması %79'dur (Türk Eğitim Derneği Eğitim ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (TEDMEM), 2025, s. 5). Düşük katılımın önemli nedenlerinden biri erken çocukluk eğitiminde kamu finansmanının sınırlı, aile katkısının ise yüksek olmasıdır. Ücretler düşük gelirli haneler için mali baskı yaratırken, yüksek gelirli ailelerin çocukları özellikle 3-4 yaşta daha yüksek katılım göstermekte ve bu durum ilköğretime hazırlıkta eşitsizlik üretmektedir (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu Türkiye Ofisi (United Nations Children's Fund Turkey Office [UNICEF Türkiye], 2024). Ayrıca hizmet yetersizliği annelerin iş gücüne katılımını sınırlandırarak aile gelirini azaltmaktadır. Bu nedenle erken çocuklukta kamusal kapasitenin artırılması hem eğitimde eşitliği hem de kadın istihdamı yoluyla aile refahını güçlendirecektir.

Zorunlu eğitimde erişim yüksek olsa da okul kalitesi, öğretmen dağılımı ve öğrenme çıktılarında bölgesel dengesizlikler sürmektedir. Kaynak dağılımındaki eşitsizlikler fırsat eşitsizliğini derinleştirerek akademik performansı olumsuz etkilemekte ve bölgesel gelişmişlik farklarını yeniden üretmektedir (Durmaz, Çalış ve Gencer, 2020, s. 23; Ozoglu, 2015, s. 17). Bu yapının niceliksel görünümü, ilköğretim ve ortaöğretimde öğrenci başına kamu harcamalarının kişi başı GSYİH'ye oranı üzerinden izlenmektedir (bkz. Tablo 16 ve Tablo 17). Tablo 16'ya göre Türkiye'de ilköğretimde öğrenci başına harcamalar kişi başı GSYİH'nin yaklaşık %13-15'i düzeyinde olup, OECD ülkelerine kıyasla kamusal desteğin görece sınırlı kaldığını göstermektedir.

Tablo 16
Türkiye'de İlköğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Türkiye	%13.20	%14.61	%14.39	%13.00

Tablo 17, ortaöğretimde öğrenci başına kamu harcamalarının kişi başı GSYİH'nin yaklaşık %11-14 aralığında dalgalandığını ortaya koymaktadır. Bu oran, kamusal kaynak tahsisinin belirli bir bantta seyrettiğine işaret etmektedir. Mevcut düzey, bölgesel ve okul türüne bağlı kalite farklılıklarını telafi etmek için yeterli bir kamusal kapasitenin henüz oluşmadığını göstermektedir.

Tablo 17
Türkiye'de Ortaöğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Türkiye	%11.77	%11.23	%11.57	%13.51

Bu eşitsizlikler aileleri özel ders, kurs ve barınma harcamalarına yönelterek özellikle düşük ve orta gelirli hanelerde mali baskı yaratmaktadır. Yükseköğretimde Türkiye'nin öğrenci başına kamusal harcaması OECD ortalamasının altındadır: İlkokuldan ortaöğretim sonrasına kadar 3.374 ABD doları (OECD >13.000), yükseköğretimde 7.698 ABD dolarıdır (OECD 15.102) (OECD, 2025a). Tablo 18, yükseköğretimde öğrenci başına kamu harcamalarının kişi başı GSYİH'ye oranının görece yüksek ancak yıllar itibarıyla dalgalı seyrettiğini göstermekte; bu durum kamusal kaynakların sürdürülebilirliği ve etkin kullanımına ilişkin yapısal sorunlara işaret etmektedir.

Tablo 18
Türkiye'de Yükseköğretimde Öğrenci Başına Kamu Eğitim Harcaması (Kişi Başı GSYİH'nin Yüzdesi, 2013-2016)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Türkiye	% 41.20	%38.48	%32.27	%35.28

Üniversite öğrencilerinin barınma ve geçim maliyetleri aile bütçelerine ciddi yük getirmekte (Eşidir, 2017, s. 77); özel kurs ve sınav harcamaları kamusal desteği gölgede bırakmaktadır. Kırılgan

gruplara yönelik şartlı nakit transferleri, burs, taşıma ve yemek yardımları uygulanmakta (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Nations Children's Fund [UNICEF], 2014, s. 4); ancak kapsayıcılık ve sürdürülebilirlik açısından geliştirilmelidir. Türkiye, Nordik, Kıta Avrupası ve Anglo-Sakson modellere kıyasla karma bir yapı sergilemekte; artan kamu harcamalarına rağmen bölgesel ve kalite eşitsizlikleri özel harcamaları artırarak aile refahına etkisini sınırlamaktadır. Bu tablo "niceliksel genişleme" ile "niteliksel eşitsizliklerin" birlikte varlığına işaret etmektedir. Politika öncelikleri; (i) erken çocukluk eğitiminin evrenselleştirilmesi, (ii) bölgesel telafi mekanizmalarının kurulması, (iii) mesleki eğitimin iş gücü bağlantılarının güçlendirilmesi ve (iv) yükseköğretimde kamusal desteklerin yeniden yapılandırılmasıdır. Bu adımlar, eğitim harcamalarının aile refahına katkısını artırmanın ön koşuludur.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada kamu eğitim harcamalarının aile refahı üzerindeki etkileri karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve etkinin yalnızca harcama düzeyine değil, bileşimine, hedeflenmesine ve kurumsal çerçevesine bağlı olduğu ortaya konmuştur. Eğitim harcamaları ekonomik bir maliyet değil; ailelerin mali yükünü azaltan, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve sosyal mobiliteyi destekleyen, nesiller arası yoksulluk döngüsünü kırma potansiyeli taşıyan uzun vadeli bir yatırımdır. Karşılaştırmalı bulgular, Nordik ülkelerde kapsayıcı ve eşitlikçi refah mimarisinin aile refahını çok boyutlu güçlendirdiğini; Kıta Avrupası'nda güçlü kamu desteğinin aile dayanışması ve mesleki geçiş mekanizmalarıyla refah risklerini azalttığını; Anglo-Sakson modelde ise piyasa odaklı finansmanın mali yükü artırarak refahı kutuplaştırdığını göstermektedir. Türkiye ise bu rejimlerden izler taşıyan karma bir yapıya sahiptir: Zorunlu eğitimde Anglo-Sakson modele kıyasla daha yüksek kamusal finansman aileleri kısmen korusa da, Nordik ülkelerdeki evrensel erken çocukluk eğitimi ve Kıta Avrupası'ndaki kurumsal geçiş mekanizmalarından yeterince yararlanılamamakta; harcamaların büyük ölçüde personel giderlerine yönelmesi ve bölgesel kalite farklarını telafi edecek biçimde hedeflenmemesi özel harcamalara bağımlılığı sürdürmektedir. Bu nedenle Türkiye, kamusal finansmanı görece yüksek ancak aile refahı üzerindeki dönüştürücü etkisi sınırlı bir yapısal denge sorunuyla karşı karşıyadır.

Eğitim harcamaları kısa vadede bütçe baskısı yaratsa da uzun vadede büyüme, vergi tabanının genişlemesi ve sosyal uyum yoluyla kamu maliyesine geri dönüş sağlar; özellikle erken çocukluk yatırımları suç ve sağlık maliyetlerini azaltıp iş gücü verimliliğini artırır. Bu nedenle eğitim harcamaları stratejik bir toplumsal yatırımdır. Karşılaştırmalı bulgular, etkilerin yalnızca harcama düzeyine değil, bileşim, hedefleme ve kurumsal dağıtım mekanizmalarına bağlı olduğunu; başarının nicelik kadar yönetişim kapasitesiyle ilişkili bulunduğunu göstermektedir. Nordik, Kıta Avrupası ve Anglo-Sakson deneyimleri, yönetişim kalitesi ve önceliklendirme biçimlerinin aile refahını en az harcama düzeyi kadar belirlediğini ortaya koymaktadır. Eğitim harcamaları mali yükü azaltmanın ötesinde toplumsal cinsiyet eşitliği, nesiller arası hareketlilik ve demokratik katılımı da etkiler. Türkiye açısından öncelikler; erken çocukluk eğitiminin yaygınlaştırılması, okul kalitesinde eşitliğin altyapı ve öğretmen dağılımı düzenlemeleriyle sağlanması, yükseköğretimde kamu desteği ve barınma imkânlarının güçlendirilmesi, bütçe etkinliği ve hesap verebilirliğin artırılması ile toplumsal cinsiyet duyarlı destek mekanizmalarının geliştirilmesidir.

Genel olarak kamu eğitim harcamaları ile aile refahı arasındaki ilişki çok boyutlu, bağlama duyarlı ve uzun vadeli olup; mali büyüklük kadar kaynakların hedeflenmesi, dağılımı ve etkinliği belirleyicidir. Çalışmanın tartışma bölümü, karşılaştırmalı perspektifin kuramsal ve politika düzeyinde önemini vurgulamaktadır; zira farklı refah devleti modelleri harcamaların düzeyi kadar yönlendirilme biçimini ve toplumsal sonuçlarını görünür kılmaktadır. Nordik modelin kapsayıcı yapısı, Kıta Avrupası'nın kurumsal dayanışması, Anglo-Sakson ülkelerin piyasa odaklı yaklaşımı ve Türkiye'nin karma karakteri bu çeşitliliği ortaya koymaktadır. Türkiye açısından temel mesele, niceliksel artışın ötesine geçerek harcamaların etkinliğini, adaletini ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Erken çocukluk eğitimi, okul kalitesi, yükseköğretim destekleri, toplumsal cinsiyet boyutu ve mali sürdürülebilirlik ekseninde geliştirilecek politikalar kamu eğitim harcamalarının aile refahına katkısını en üst düzeye çıkaracaktır. Bu çerçevede eğitim harcamaları yalnızca bugünün değil, geleceğin toplumsal refahının da temel güvencelerinden biridir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Her bir yazarın makaleye katkı oranı %50'dir.

Çıkar Çatışması

Çalışmada çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir durum bulunmamaktadır.

Teşekkür ve/veya Açıklama: Makalenin yayın aşamasındaki süreçleri için katkı sağlayan editör ve hakemlere teşekkür ederiz.

Kaynaklar

Abio, G., Patxot, C., Souto, G. and Istenič, T. (2021). The role of gender, education and family in the welfare organization: Disaggregating National Transfer Accounts. *The Journal of the Economics of Ageing, 20*. https://doi.org/10.1016/j.jeoa.2021.100348.

Arnesen, A. L. and Lundahl, L. (2006). Still social and democratic? Inclusive education policies in the Nordic welfare states. *Scandinavian Journal of Educational Research*, *50*(3), 285-300. https://doi.org/10.1080/00313830600743316.

Ataç, E. (2019). Modeling educational inequalities: Class, academic achievement, and regional differences in Turkey. *Education and Urban Society, 51*(5), 659-692. https://doi.org/10.1177/0013124517747036.

Becker, G. S. (1993). *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education* (3rd Ed.). University of Chicago Press.

Blanden, J., Doepke, M. and Stuhler, J. (2022). Educational inequality. *National Bureau of Economic Research*. https://doi.org/10.3386/w29979.

Boissière, M. (2004). *Rationale for public investments in primary education in developing countries.* Washington, DC: World Bank, Independent Evaluation Group.

Bol, T. and Van de Werfhorst, H. G. (2013). Educational systems and the trade-off between labor market allocation and equality of educational opportunity. *Comparative Education Review, 57*(2), 285-308. https://doi.org/10.1086/669122.

Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. J. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* in (pp. 241-258). New York: Greenwood.

Brown, D. S. and Hunter, W. (2004). Democracy and human capital formation: Education spending in Latin America, 1980 to 1997. *Comparative Political Studies*, *37*(7), 842-864.

Center for European Studies. (2001). *Building the dual earner/dual carer society: Policy developments in Europe*. Retrieved from https://ces.fas.harvard.edu/uploads/files/Working-Papers-Archives/CES_WP82.pdf in 10.07.2025.

Chowdry, H., Dearden, L., Goodman, A. and Jin, W. (2012). The distributional impact of the 2012-13 higher education funding reforms in England. *Fiscal Studies, 33*(2), 211-236. https://doi.org/10.1111/j.1475-5890.2012.00162.x.

Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology, 94*(Supplement), 95-120. https://doi.org/10.1086/228943.

de Vries, R. (2014). *Earning by degrees: Differences in the career outcomes of UK graduates*. The Sutton Trust.

Dee, T. S. (2004). Are there civic returns to education? *Journal of Public Economics, 88*(9-10), 1697-1720. https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2003.11.002.

Devereux, P. J. (2019). Intergenerational return to human capital. *IZA World of Labor*. https://doi.org/10.15185/izawol.19.v2

Dika, S. L. and Singh, K. (2002). Applications of social capital in educational literature: A critical synthesis. *Review of Educational Research, 72*(1), 31-60. https://doi.org/10.3102/00346543072001031.

Durmaz, K. İ., Çalış, A., ve Gencer, C. (2020). Türkiye'deki Düzey-1 bölgelerinin eğitim göstergeleri açısından çok kriterli karar verme yöntemleri ile değerlendirilmesi. *Gaziantep Bülteni - Yönetim ve Dış Politika, 13*(1), 13-25. https://doi.org/10.17671/gazibtd.570775.

Duvander, A. Z., Arnalds, Á. A. and Lammi-Taskula, J. (2025). Introduction: Parental leave and social sustainability. Á. A. Arnalds, A. Z. Duvander, and J. Lammi-Taskula (Ed.), *Paid parental leave and social sustainability in the Nordic countries* in (pp. 5-18). Nordic Council of Ministers.

Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Princeton University Press.

Eşidir, Y. (2017). *Yükseköğretimde barınma politikalarının değerlendirilmesi ve Türkiye için öneriler* Uzmanlık Tezi, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Ankara.

Eurostat. (2022). *Public expenditure on education relative to GDP in EU countries*. Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Educational_expenditure_statistics in 10.07.2025.

Fagnani, J. (2007). *Family policies in France and Germany: Sisters or distant cousins?* Community, Work and Family, *10*(1), 39-56.

Fiddiman, B. and Partelow, L. (2021). *How to ensure equitable access to great teaching: A proposal for Targeted Grants for Educational Excellence*. Center for American Progress.

Frønes, T. S., Pettersen, A., Radišić, J. and Buchholtz, N. (2021). Equity, equality and diversity in the Nordic model of education. T. S. Frønes, A. Pettersen, J. Radišić, and N. Buchholtz (Ed.), *Equity, equality and diversity in the Nordic model of education: Contributions from large-scale studies* in (pp. 1-10). Springer.

Gradstein, M. and Justman, M. (2000). *Human capital, social capital, and public schooling*. *European Economic Review, 44*(Issues 4-6), 879-890. https://doi.org/10.1016/S0014-2921(99)00044-6.

Grawe, N. (2008). *Education and economic mobility*. Retrieved from https://www.urban.org/sites/default/files/publication/31161/1001157-education-and-economic-mobility.pdf?utm_source in 04.07.2025.

Heath, R. and Jayachandran, S. (2016). *The causes and consequences of increased female education and labor force participation in developing countries* (NBER Working Paper No. 22766). National Bureau of Economic Research.

Heckman, J. J. and Masterov, D. V. (2007). The productivity argument for investing in young children. *Review of Agricultural Economics, 29*(3), 446-493. https://doi.org/10.1111/j.1467-9353.2007.00359.x.

Higham, R. Anders, J., Chouhy, G., Green, F., Henseke, G. and McGinity, R. (2024). *The free schools experiment: Analysing the impacts of English free schools on neighbouring schools*. IOE, UCL's Faculty of Education and Society.

Horn, D. (2009). Age of selection counts: A cross-country analysis of educational institutions. *Educational Research and Evaluation, 15*(4), 343-366. https://doi.org/10.1080/13803610903087011.

Huber, E., Gunderson, J. and Stephens, J. D. (2020). Private education and inequality in the knowledge economy. *Policy and Society, 39*(2), 171-188. https://doi.org/10.1080/14494035.2019.1636603.

Institute for Fiscal Studies. (2018). *The impact of undergraduate degrees on early-career earnings*. Retrieved from https://ifs.org.uk/publications/impact-undergraduate-degrees-early-career-earnings in 10.07.2025.

Institute for Fiscal Studies. (2021). *The returns to undergraduate degrees by socio-economic group and ethnicity*. Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/media/605c82eb8fa8f545d701e70e/The_returns_to_undergraduate_degrees_by_socio-economic_group_and_ethnicity.pdf in 10.07.2025.

Isakjee, A. (2017). *Welfare state regimes: A literature review*. IRiS Working Paper Series No. 18/2017, University of Birmingham.

Jackson, M. and Schneider, D. (2022). Public investments and class gaps in parents developmental expenditures. *American Sociological Review, 87*(1), 105-142. https://doi.org/10.1177/00031224211069975.

Johnstone, D. B. (2004). The economics and politics of cost sharing in higher education: Comparative perspectives. *Economics of Education Review, 23*(4), 403-410. https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2003.09.004.

Kenyon, D. A. (2007). *The property tax-school funding dilemma* (Policy Focus Report). Lincoln Institute of Land Policy.

Khan, Z. N. (2016). Role of education in building social cohesion. *International Journal of Secondary Education, 4*(2), 23-26. https://doi.org/10.11648/j.ijsedu.20160402.12.

Kobayashi, M. (2019). International comparison of the burden of educational expenses. *Japan Labor Issues*, *4*(20), 40-53.

Kotera, T. (2017). Educational policy and intergenerational mobility. *Economics of Education Review*. Advance online publication. https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2017.09.008.

Kwiek, M. (2017). De-privatization in higher education: A conceptual approach. *Higher Education*, *74*, 259-281. https://doi.org/10.1007/s10734-016-0047-3.

Letablier, M. T., Luci, A., Math, A. and Thévenon, O. (2009). *The costs of raising children and the effectiveness of policies to support parenthood in European countries: A literature review*. European Commission. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Lind, Y. (2021). Childcare infrastructure in the Nordic countries as a way of enabling female labor market participation. *National Tax Journal, 74*(4), 937-951. https://doi.org/10.1086/717077.

McMahon, W. W. (2004). *The external benefits of education.* University of Illinois at Urbana-Champaign.

Mitra, D. (2011). *Pennsylvania's best investment: The social and economic benefits of public education*. Pennsylvania State University.

Morrissey, T. W., Engel, K. and Jackson, M. I. (2025). State-level spending on children associated with unequal benefits to school readiness. *Maternal and Child Health Journal, 29*(3), 494-503. https://doi.org/10.1007/s10995-025-04068-9.

Musgrave, R. A. (1959). *The theory of public finance: A study in public economy*. McGraw-Hill.

Mühlenweg, A. M. (2008). Educational effects of alternative secondary school tracking regimes in Germany. *Schmollers Jahrbuch, 128*(3), 351-379. https://doi.org/10.3790/schm.128.3.351.

National Center for Education Statistics (NCES). (2022). *Indicator CMD: Education expenditures by country*. U.S. Department of Education, Institute of Education Sciences. Retrieved from https://nces.ed.gov/programs/coe/pdf/2022/cmd_508.pdf in 10.07.2025.

Noailly, J. and Visser, S. (2009). The impact of market forces on child care provision: Insights from the 2005 Child Care Act in the Netherlands. *Journal of Social Policy, 38*(3), 477-498.

Nordic Council of Ministers. (2024a). *Early childhood education and care - An investment in the future* (TemaNord 2024:504). Nordic Council of Ministers Secretariat. Retrieved from https://www.norden.org/en/publication/early-childhood-education-and-care-investment-future in 22.07.2025.

Nordic Council of Ministers. (2024b). *Data on ECEC in the Nordic countries* (TemaNord 2024:504). Nordic Council of Ministers.

Nygård, O. (2017). Early tracking and immigrant optimism: A comparative study of educational aspirations among students in disadvantaged schools in Sweden and the Netherlands. *Comparative Migration Studies, 5*(20). https://doi.org/10.1186/s40878-017-0063-1.

OECD (2018). *Is the last mile the longest? Economic gains from gender equality in Nordic countries.* OECD.

OECD (2019). *Public spending on childcare and early education (PF3.1)*. OECD Family Database. Retrieved from https://www.oecd.org/els/soc/pf3_1_public_spending_on_childcare_and_early_education.pdf in 12.07.2025.

OECD (2021a). *Education spending as percent of GDP (OECD average and outliers)*. UNESCO Institute for Statistics. Retrieved from https://www.theglobaleconomy.com/rankings/education_spending/OECD/ in 10.07.2025.

OECD (2021b). *Turkey-Country Note.* OECD. Retrieved from https://sgb.meb.gov.tr/yayinlarimiz/yayin/78?utm in 02.07.2025.

OECD (2023). *Education at a Glance 2023: Türkiye-Country Note*. OECD Publishing.

OECD (2024a). *Education at a Glance 2024: Country note-Sweden*. Retrieved from https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2024-country-notes_fab77ef0-en/sweden_e625bad6-en.html in 19.07.2025.

OECD (2024b). *Education at a Glance 2024: Country note-Denmark*. Retrieved from https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2024-country-notes_fab77ef0-en/denmark_4cbbcbd3-en.html in 17.07.2025.

OECD (2025a). *Education at a Glance 2025: Country Note-Türkiye*. OECD Publishing.

OECD (2025b). *Education at a Glance 2025*. OECD Indicators, OECD Publishing.

Ozoglu, M. (2015). Teacher allocation policies and the unbalanced distribution of novice and senior teachers across regions in Turkey. *Australian Journal of Teacher Education, 40*(10), 16-32. https://doi.org/10.14221/ajte.2015v40n10.2.

Petreault, G. (2023). *From early childhood to preschool education in France*. Retrieved from https://omepworld.org/from-early-childhood-to-preschool-education-in-france-gilles-petreault/ in 20.07.2025.

Pew Research Center. (2024). *5 facts about student loans*. Retrieved from https://www.pewresearch.org/short-reads/2024/09/18/facts-about-student-loans/ in 26.07.2025.

Ploug, N. (2012). The Nordic child care regime-History, development and challenges. *Children and Youth Services Review, 34*(3), 517-522. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.10.019.

Rodríguez-Pose, A. and Tselios, V. (2011, 18-20 April). *Welfare regimes and the incentives to work and get educated*. Regional Studies Association Annual International Conference 2011: Regional development and policy-challenges, choices and recipients, Newcastle University, UK. Retrieved from https://www.regionalstudies.org/wp-content/uploads/2018/07/rodriguez.pdf in 10.07.2025.

Rubio-Ortiz, R., Patiño, D. and Gómez-García, F. (2025). Does public expenditure on education improve well-being? International evidence. *Kyklos, 78*(3), 1225-1241. https://doi.org/10.1111/kykl.12466.

Sander, S. (2024). *Universal daycare and mothers working lifetime* (CEBI Working Paper Series No. 13/24). University of Copenhagen, Department of Economics, Center for Economic Behavior and Inequality (CEBI).

Schindler, S., Bar-Haim, E., Barone, C., Birkelund, J. F., Boliver, V., Capsada-Munsech, Q., Erola, J., Facchini, M., Feniger, Y., Heiskala, L., Herbaut, E., Ichou, M., Karlson, K. B., Kleinert, C., Reimer, D., Traini, C., Triventi, M. and Vallet, L. A. (2023). Educational tracking and social inequalities in long-term labor market outcomes: Six countries in comparison. *International Journal of Comparative Sociology, 65*(1), 3-33. https://doi.org/10.1177/00207152231151390.

Schlicht-Schmälzle, R., Teltemann, J. and Windzio, M. (2012). *Deregulation of education: What does it mean for efficiency and equality?* Bremen: Sfb 597 Staatlichkeit im Wandel, Universität Bremen.

Schober, P. S. (2020). Going regional: Local childcare provision and parental work-care choices in Germany. B. Nieuwenhuis and W. Van Lancker (Ed.), *The Palgrave handbook of family policy* in (pp. 485-509). Cham: Palgrave Macmillan.

Schultz, T. W. (1961). Investment in human capital. *The American Economic Review, 51*(1), 1-17.

Shih, K. (2017). Do international students crowd-out or cross-subsidize Americans in higher education? *Journal of Public Economics, 156*, 170-184. https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2017.10.003.

Spada, A., Fiore, M. and Galati, A. (2024). The impact of education and culture on poverty reduction: Evidence from panel data of European countries. *Social Indicators Research, 175*(2), 927-940. https://doi.org/10.1007/s11205-023-03155-0.

Tang, L. (2021). Does government education expenditure boost intergenerational mobility? *Journal of Public Economics*. Advance online publication. https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2021.104321.

TEDMEM. (2025). *Bir bakışta eğitim 2025'e ilk bakış*. TEDMEM.

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (2023). *Bir bakışta eğitim 2023*. https://tedmem.org/storage/writes/November2023/kCGG0xg8T0MwPf7kdfbK.pdf adresinden 25.08.2025 tarihinde erişilmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). *Eğitim harcamaları istatistikleri, 2022*. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Egitim-Harcamalari-Istatistikleri-2022-49574&utm_source adresinden 10.07.2025 tarihinde erişilmiştir.

U.S. Commercial Service. (2023). *Nordics - Education and training sector snapshot*. Retrieved from https://www.trade.gov/country-commercial-guides/nordics-education-and-training-sector-snapshot?utm_source in 15.07.2025.

UNICEF Türkiye. (2024). *Türkiye'de erken çocukluk eğitimi sektörünün sistematik analizi*.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2025). *Government expenditure on education, total (% of GDP)-Turkey.* Retrieved from https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/indicator-efa-government-expenditure-on-education-as-perc-of-gdp.xlsx in 16.07.2025.

United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF). (2014). *Policy paper on improving conditional cash transfers programme in Turkey*.

van de Werfhorst, H. G. and Mijs, J. J. B. (2010). Achievement inequality and the institutional structure of educational systems: A comparative perspective. *Annual Review of Sociology, 36*, 407-428. https://doi.org/10.1146/annurev.soc.012809.102538.

Waldfogel, J. (2015). *The role of preschool in reducing inequality* (IZA World of Labor, No. 219). Institute of Labor Economics (IZA).

Williams, B., Bitar, J., Polk, P., Nguyen, A., Montague, G., Gillispie, C., Waller, A., Tadesse, A. and Elliott, K. C. (2022). *For student parents, the biggest hurdles to a higher education are cost and finding child care*. The Education Trust.

Winter-Ebmer, R. and Wirz, A. (2002). *Public funding and enrolment into higher education in Europe* (IZA Discussion Paper No. 503). Institute for the Study of Labor (IZA).

World Bank. (2005). *Turkey-education sector study: Sustainable pathways to an effective, equitable, and efficient education system for preschool through secondary school education (Report No. 32450-TU)*. Retrieved from www.worldbank.org in 12.02.2026.

World Bank. (2005). *Turkey-education sector study: Sustainable pathways to an effective, equitable, and efficient education system for preschool through secondary school education*. Retrieved

from
https://documents1.worldbank.org/curated/en/715361468779160193/pdf/324500v20TR0Ed1Main1Report01PUBLIC1.pdf in 10.07.2025.

World Bank. (2018). *World Development Report 2018: Learning to realize education's promise.*

World Bank. (2025). *World Bank open data: Free and open access to global development data*. Retrieved from https://data.worldbank.org in 10.07.2025.

Yıldız, S., ve Gültekin Karakaş, D. (2019). Türkiye'de eğitim eşitsizliğinin farklı yüzleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19*(2), 271-292. https://doi.org/10.18037/ausbd.566795.

Yu, S. and Zhao, X. (2021). How do different households respond to public education spending? *Sustainability, 13*(20). https://doi.org/10.3390/su132011534.

Zhang, Z., Guo, M. and Wang, J. (2025). Breaking barriers: Public education expenditure and the economic empowerment of mothers in China. *Journal of Asian Economics*, *100*. https://doi.org/10.1016/j.asieco.2025.101999.

Extended Abstract

Introduction

This article examines the impact of public education expenditures on family welfare from a comparative perspective, focusing on the Nordic, Continental European, Anglo-Saxon, and Turkish cases. It analyzes how different welfare regimes finance education and assesses their economic and social effects on families. The theoretical framework integrates human capital theory, which views education as an investment that increases productivity and income, with welfare economics, which emphasizes education's quasi-public good character and positive externalities. Esping-Andersen's welfare regime typology is used to show how public and private responsibilities vary across regimes in shaping family welfare. The findings indicate that spending levels alone do not determine outcomes; expenditure composition, targeting, institutional capacity, and governance quality are more decisive. Education spending influences not only household financial pressure but also consumption patterns, women's labor market participation, social mobility, and equality of opportunity across children's educational pathways. The study therefore examines how policies in early childhood, compulsory education, and higher education translate into welfare outcomes, including financial burden, mobility, gender equality, and household debt.

Method

The study employs a comparative and descriptive research design, drawing on secondary data and theoretical discussion. Four regime cases are selected: Nordic countries, Continental Europe, Anglo-Saxon countries, and Türkiye. These represent distinct approaches to financing education and supporting families. Data sources include statistical databases, policy reports, and comparative studies from institutions such as the OECD, UNESCO, UNICEF, and the World Bank, combined with insights from the academic literature. Analysis is qualitative and comparative, focusing on how education financing structures influence family welfare across contexts. The study relies exclusively on publicly available secondary data and literature; thus, ethical concerns do not apply.

Findings

In Nordic countries, education is supported through universal and accessible early childhood services that significantly reduce household financial burdens while enhancing equality of opportunity. These policies are integrated with parental leave and flexible working arrangements, enabling women's stable participation in the labor market and diversifying family income. At the compulsory level, equalized funding, investments in teacher quality, and inclusive pedagogies limit the effects of socioeconomic background on learning outcomes. Tuition-free or low-fee higher education, complemented by living support programs, reduces student indebtedness and long-term financial pressures. Despite these achievements, demographic decline and rising living costs pose sustainability challenges. Overall, the Nordic model enhances family welfare multidimensionally by socializing costs and maintaining high standards. In Continental Europe, strong public funding is combined with social transfers such as child allowances, family benefits, and tax deductions. Vocational and dual training systems facilitate transitions from school to work, lowering youth unemployment and easing family risks. However, early tracking tends to reinforce the influence of social background on educational outcomes, limiting opportunity equality. Tuition levels in higher education are generally low or symbolic, but rising living costs, particularly in urban centers, increase families' private expenditures. Thus, while resource equality is largely secured, equality of opportunity is more limited compared with the Nordic model. Still, the involvement of social partners in education and the provision of family benefits contribute to stable welfare support.

The Anglo-Saxon model, particularly in the United States and the United Kingdom, relies heavily on market mechanisms. Public education spending relative to GDP is modest, and household contributions are high. Limited early childhood provision and high childcare costs impose financial

burdens. In compulsory education, reliance on local tax bases links school quality to neighborhood wealth, reinforcing inequality. In higher education, rising tuition and living costs have produced unprecedented student debt, constraining long-term consumption and savings. Although elite institutions offer high private returns, access is unequal, resulting in polarization: high rewards for some, widespread risks for many families. Türkiye represents a mixed model characterized by expanded access but persistent qualitative and regional disparities. Education spending has approached OECD averages, yet resources are concentrated in personnel costs, limiting investment in infrastructure, innovation, and early childhood expansion. Limited coverage constrains child development and women's labor participation. Regional disparities in compulsory education push families toward private tutoring, while low per-student spending and inadequate housing support in higher education generate financial pressure. Conditional cash transfers and support programs assist disadvantaged groups but require stronger inclusiveness and evaluation. Overall, Türkiye underscores the need to shift from quantitative expansion to equitable and effective allocation. Across the four cases, three recurring policy axes strengthen family welfare: universal and affordable early childhood services, mechanisms to equalize school quality, and vocational or dual systems easing school-to-work transitions. Stronger scholarships, living supports, and repayment mechanisms further reduce financial risks, while data-driven governance with equity indicators enhances effectiveness.

Conclusion, Discussion and Recommendations

The study concludes that education expenditures shape family welfare in multidimensional ways, extending beyond financial outcomes to include gender equality, social mobility, psychological security, social capital accumulation, and democratic participation across diverse institutional and socioeconomic contexts over time globally. A common finding is that the composition and governance of spending are more decisive than absolute levels. Nordic countries exemplify comprehensive welfare gains, Continental Europe secures resource equality with some opportunity limits, Anglo-Saxon regimes produce high returns but also high risks, and Türkiye demonstrates quantitative progress yet continues to face qualitative challenges. These findings align with existing literature viewing education as both a human capital investment and a welfare-enhancing quasi-public good. They confirm that welfare regime typologies are useful in explaining variations in the relationship between education policies and family welfare. Policy recommendations derived from the study include expanding universal early childhood education and care services, adopting needs-based funding and teacher distribution incentives to equalize compulsory education quality, and strengthening vocational and dual training systems to reduce families' transitional risks. In higher education, enhancing scholarships, living supports, and income-contingent repayment mechanisms can mitigate the burden of student debt. Embedding policies in data-driven governance systems with equity indicators will improve effectiveness and accountability. Future studies should investigate micro-level household impacts, intergenerational outcomes, and the implications of broader socioeconomic challenges such as declining fertility and rising housing costs. The overall conclusion is that education expenditures, when effectively designed and governed, constitute a strategic social investment that enhances family welfare sustainably and multidimensionally.